

צידה האפל של הפומפייה (מזכרות מהבית)

איילת השחר כהן

פראנס לבה־נדב מתכתבת עם מסורת הצילום של טבע דומם, אך ללא מצלמה. האובייקטים שאספה וסרקה קשורים בעברה, נוגעים לילדותה בצרפת ולמקומה כאישה ואם בישראל. היא מתבוננת בחפצים האלה כשם שמתבוננים ברוחות רפאים המבליחות מזמן אחר, והופכת אותם לדימויים צילומיים פרונטאליים ומאופקים. עוד כשהיו אובייקטים "חיים", אפשר שחלקם הונחו פעם לראווה על מדף הוויטרינה בסלון כלשהו, בעוד אחרים נשכחו בתוך מגירות הבית. כמה מן האובייקטים המוצגים בתערוכה הומצאו או עברו הסבה. כעת פראנס בוחרת לחבר ביניהם ולחשוף אותם כקבוצה.

הטכניקה המשמשת אותה בייצור התצלומים היא טקסית והפוכה. היא מרחיקה את החפצים מעצמה, מציבה אותם על גבי הסורק, ומניחה עליהם קופסת קרטון כדי לכלוא את האור. בהקשר זה, מקבלת הסריקה מעמד של מונח רפואי. פעולת הסורק עוקבת בעזרת מנת אור רציפה אחר קווי המיתאר של אובייקט נתון, מפענחת אותו ומשקפת את גופו הפנימי. פני השטח של האובייקט נוגעים בזכוכית הסורק וגבו מופנה אל חלל הקופסא. סריקתו מתרחשת רחוק מן העין ולאחר זמן־מה הוא מופיע לאיטו על צג המחשב.

על פניו דומה כי פראנס מייצרת "קופסאות קבורה" המשמרות מזכרות אפופות הילה, שמקנה להן מעמד אלמותי. אך מבטה של פראנס אינו רומנטי או מקדש. היא משתמשת באובייקטים בעלי מעמד תרבותי שונה כדי לומר כמה דברים על חייה ועל הגשר המחבר בין "כאן ל"שם".

היא מאנישה חפצים הטעונים בסימבוליקה אישית, ומסדרת להם מקום משכן חדש. הם אינם מחוברים עוד לעוגן כלשהו (לזיכרון, לחיים אחרים,

למדף או למגירה) ואינם פזורים בבית, אלא סדורים בתוך מערכת חדשה, הגמונית והירארכית כביכול. האובייקטים המרחפים אמנם חסרי שורשים, אך אפשר שהם מציגים משפחה חדשה, המעניקה נקודת זינוק שווה לכל משתתפיה באמצעות דמיון בגודלם הפיזי.

ובמשפחה חדשה זו, כמו בכל משפחה, נמתחים הגבולות וזולגים זה לתוך זה: גבריות מפעפעת אל תוך נשיות, קדושה משולבת בחילוניות, ומתח נוצר בין הגלוי לנסתר ובין החשוך למואר. לכל משפחה מיתולוגיה המושתתת על זיכרון משותף, בכל משפחה נוכחת ביקורת והחיים בה עומדים לעיתים בסימן-שאלה, ובכל משפחה חיים זה לצד זה גיבורים ראשיים ושחקני משנה. וכך בתערוכה, חוברים להם יחד שמלת הַטְּבָּלָה, נעל מן האגדות וגביע קידוש/קדוש; ובטריטוריה אחרת - אך תחת אותה קורת גג - מתקיימת אחווה בין צנצנת חמוצים מזכוכית ירוקה לבין פלטת שיניים ופומפייה.

צידה האפל של הפומפייה הוא צידו הפנימי/האחורי, הלא מואר, של כלי מטבח מוכר, יציב, סביל, נטול זוהר, ומורכב מבחינה אנטומית. האם גם כאן, כמו בצידו האפל של הירח, משהו מייצוג החפץ ייותר חסוי ומסתורי לעד, או שמא מדובר בפומפייה זדונית ושובבה במיוחד? בהקשר זה ראוי, אולי, להזכיר את אחוריו של איש הכנסייה הנכבד, המגולמים בתערוכה באמצעות תבנית יציקה לשוקולד, ובעיקר את גוש נייר הבורדו, המדמה בצורתו ובצבעו את הלב האנושי, ומשמש כמפתח או כמחבר סימבולי בין האובייקטים המוצגים.

תצלומיה החושניים של פראנס מפתים את הצופה לקירבה אינטימית, אך בסופו של דבר מציבים קו גבול לפניו ומניחים לו להתבונן בלבד. קיומם החמקמק מחונך ועצור, שכן אין הם אלא בבואה מאוחרת של עצמם, שורה בתוך סיפור אניגמטי.

אפריל 2007